

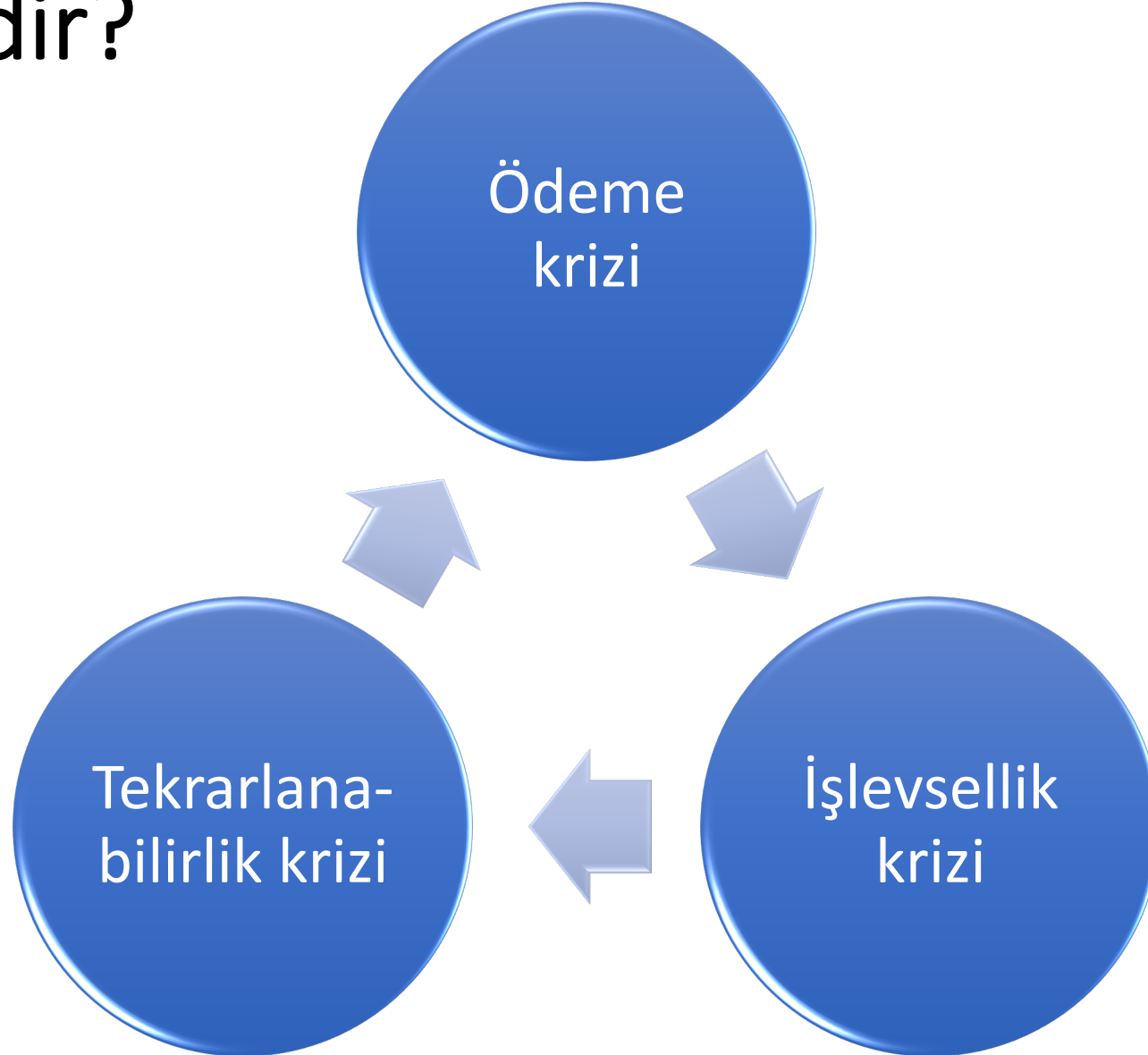
Açık Bilim Üniversitelerde Neleri Değiştirecek?

Yaşar Tonta

H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

yasartonta@gmail.com

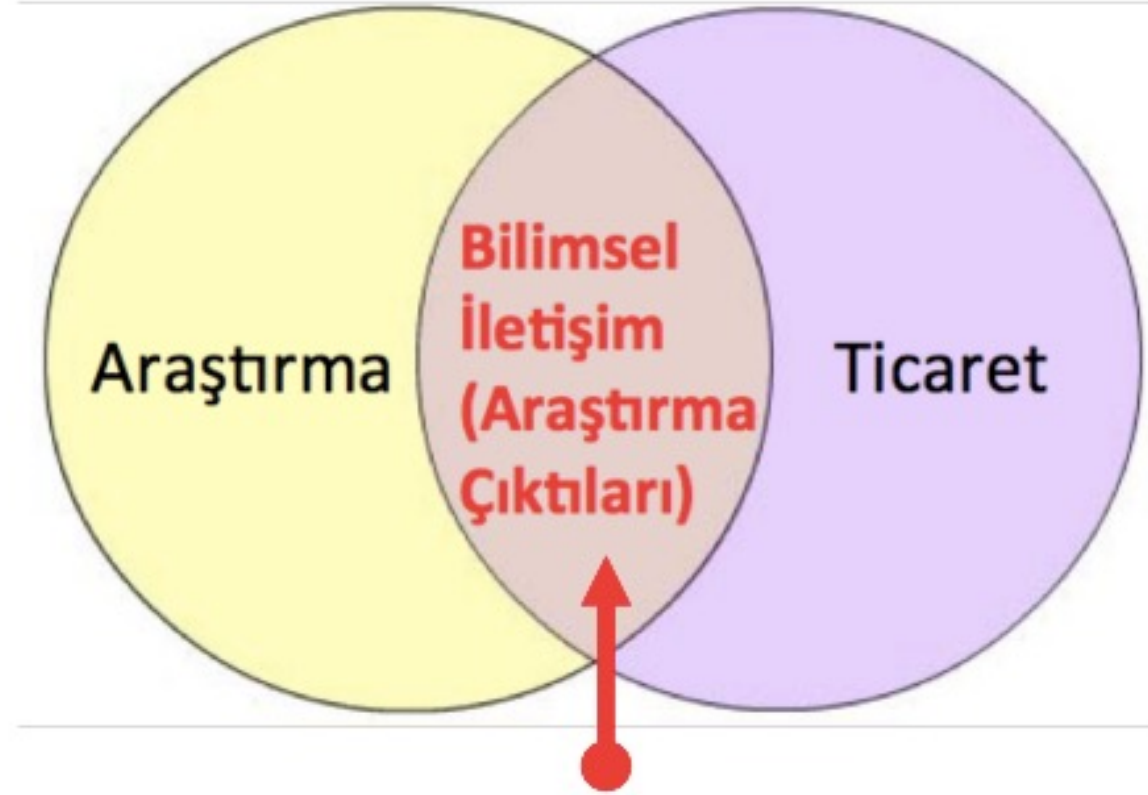
Sorun nedir?

Bilim - Ticaret İlişkisi

paywallthemovie.com

25 milyar USD

Which Costs More?: CU Boulder's yearly subscription to Nature, or 11,300 Pizzas?

NATURE

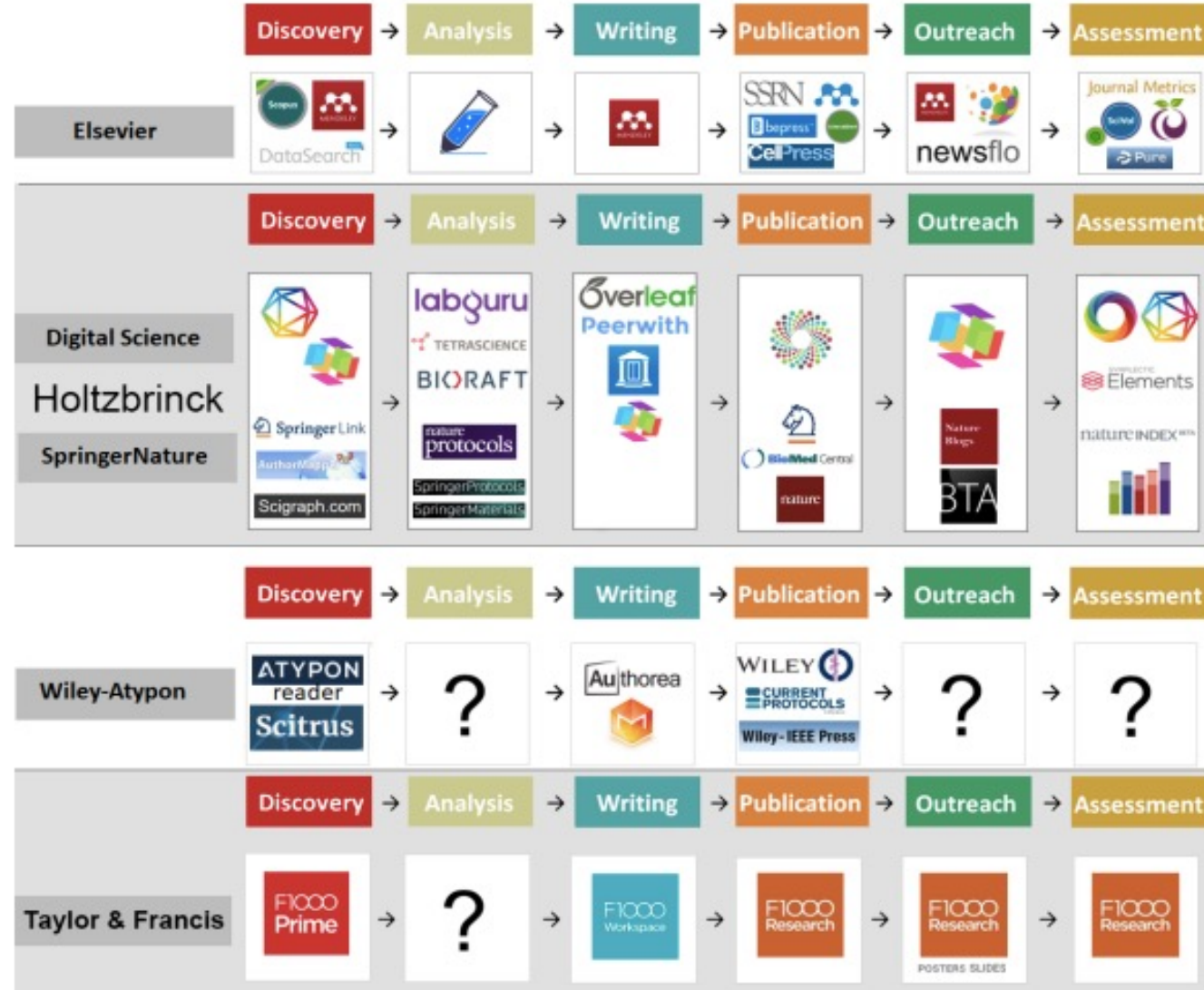
An international publishing company that publishes academic journals, magazines, online databases, and services in science and medicine. NPG's flagship publication is Nature, a prestigious weekly multidisciplinary journal first published in 1869.

CU Boulder's yearly subscription to Nature

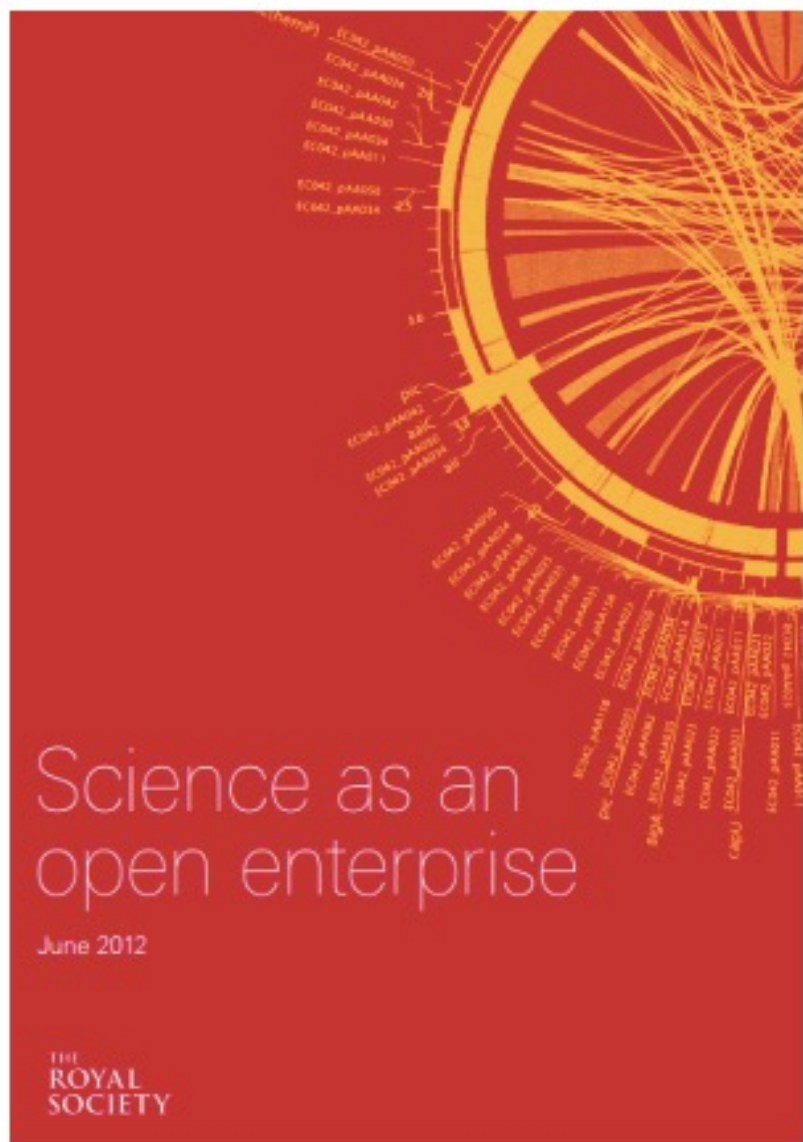

11,300 Large Pizzas

Bilimsel iş akışı dijital araç sağlayıcıları

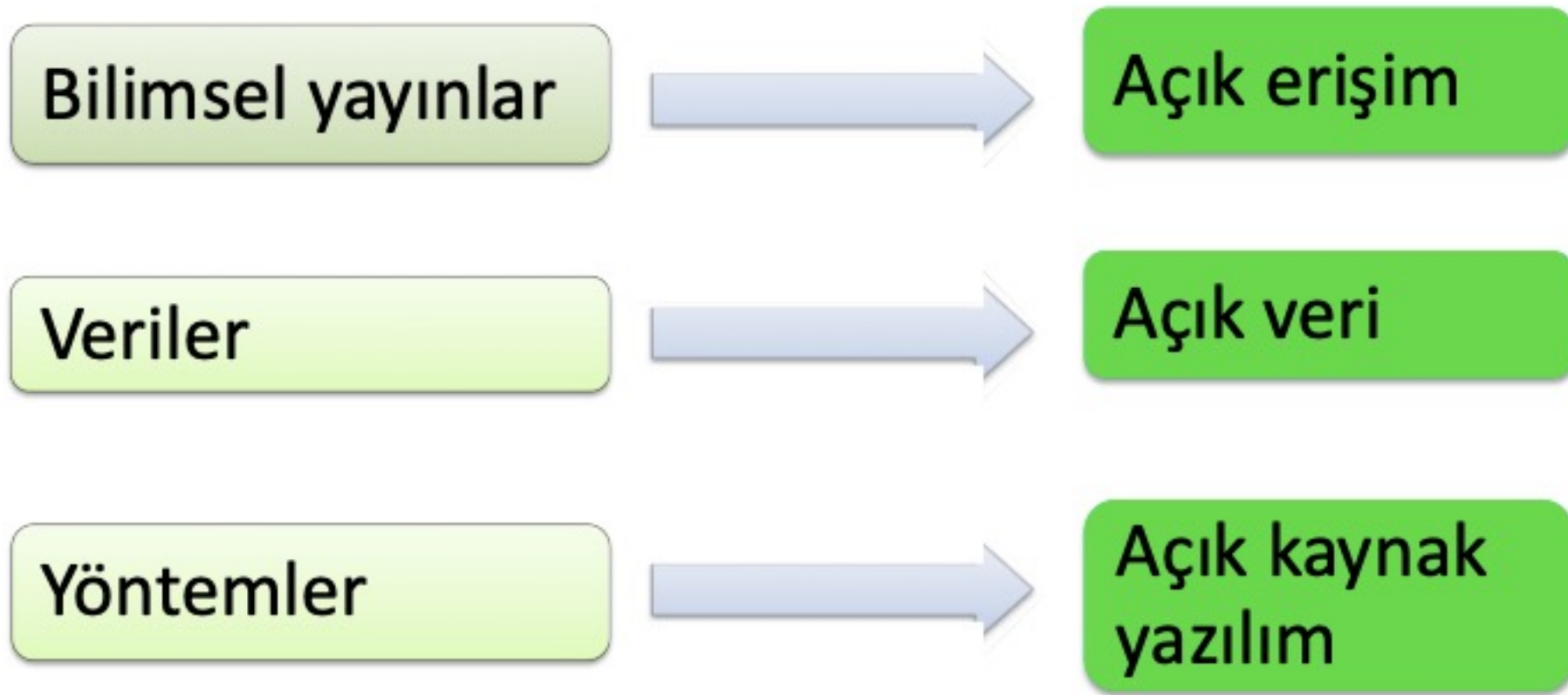

Açık Bilim

Araştırma çıktılarına (bilimsel yayınlar ve veriler) ve süreçlerine (yöntem ve araçlar) herkesin serbestçe erişmesini, bunların ortak kullanımını, dağıtımını ve üretimini kolaylaştıran bilim uygulaması

Açık Bilim

Açık Bilim Ekolleri

- **Ortak kaynak (kamu kaynağı) ekolü**
 - kamu destekli araştırma sonuçlarına herkes erişebilmeli
- **Demokratik ekol**
 - herkese bilgiye eşit erişim hakkı (açık erişim, açık veri, açık eğitim kaynakları vd.)
- **Altyapı ekolü**
 - Bilgi ve ağ teknolojileri, işbirliği platformları, açık araçlar, açık standartlar vd.
- **Pragmatik ekol**
 - bilimciler küresel sorunlara çözüm bulabilmek için birlikte, daha açık ve daha çok işbirliği yaparak çalışmalı
- **Ölçme ekolü**
 - dergi temelli (etki faktörü, h indeksi vd.) performans göstergeleri yerine başka göstergelerin (bilimsel ve toplumsal etki, eğitim, liderlik, mesleki performans vs.) kullanılması

“Ortak Kaynak” Olarak Bilgi

- Başkalarıyla paylaşıldığında miktarı ve değeri azalmaz (non-subtractability, non-rivalrous) (**ortak kaynak**)
- Belli bir kişiyi ya da grubu dışlamak (non-excludable) zor ve maliyetli (**kamu malı**)

Açık Bilim Altyapısının Bileşenleri

- **İçerik**

- Bilgi/veri (metin, ses, görüntü vs.), yazılım vd.

- **Bilgi ve ağ teknolojileri**

- İçeriği keşfetmek, “yakalamak”, düzenlemek, işlemek, yayımlamak, depolamak, aramak, (yeniden) kullanmak, kalıcı olarak arşivlemek ve içeriğe erişmek için gereken bilgi ve ağ teknolojileri, platformlar, açık arşivler, vd.

- **Standartlar ve Politikalar**

- İçerik ve bilgi/ağ teknolojileriyle ilgili standartlar, açık bilim, açık erişim, açık veri, entellektüel mülkiyet hakları vd. ile ilgili politikalar

FAIR ve CARE Veri İlkeleri

- **Bulunabilir**

Findable

- **Erişilebilir**

Accessible

- **Birlikte çalışabilir**

Interoperable

- **Yeniden kullanılabilir**

Reusable

- **Ortak yarar**

Collective benefit

- **Denetim yetkisi**

Authority to control

- **Sorumluluk**

Responsibility

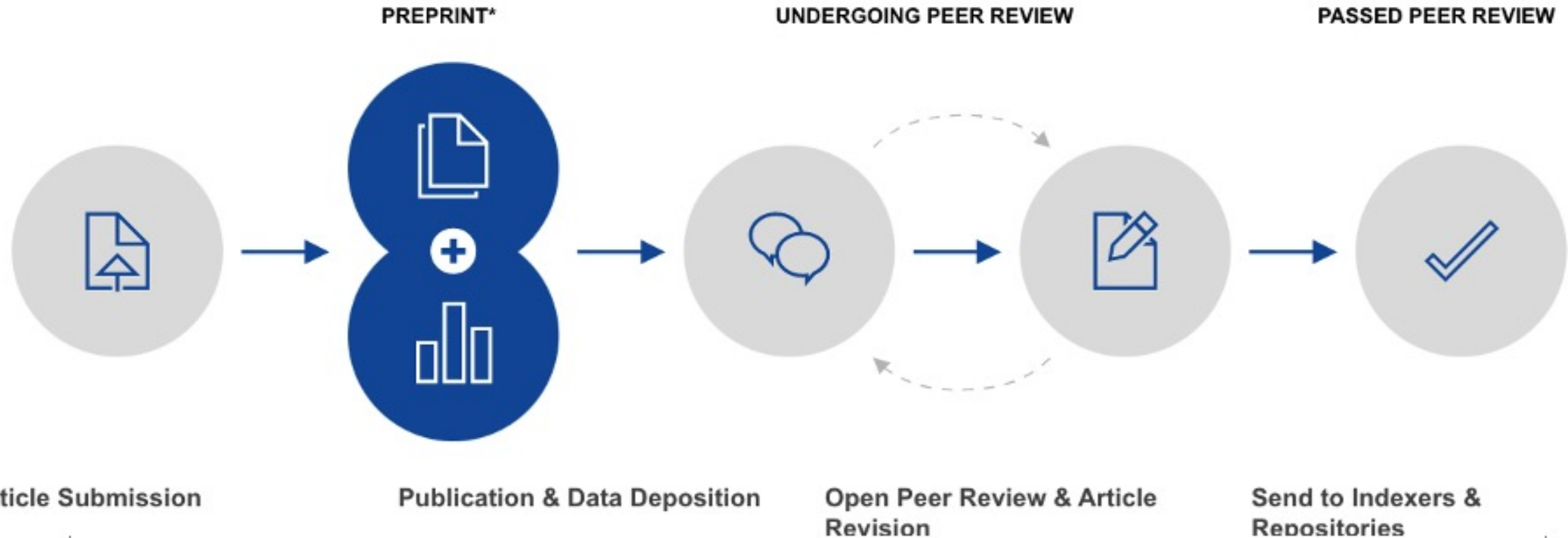
- **Etik**

Ethics

Açık Bilim İçin Kültürel Değişim Stratejisi

Our Publishing Process

Açık Bilim Neleri Değiştirecek?

Fırsatlar ve Engeller

- **Kalite**

- Daha kaliteli, güvenilir, tekrarlanabilir, yeniden kullanılabilir bilim

- **Etki**

- Bilimsel, teknolojik, ekonomik ve toplumsal yönden daha etkili, küresel sorunların çözümüne yönelik bilgi/veri üretimi

- **Tutarlılık**

- Akademik tutarlılık ve araştırma etiğine uygun bilim

- **Kapsayıcılık**

- Daha çok kişinin bilgiye ve araştırma çıktılarına erişimi, vatandaş bilimi, vd.

- **Bilimsel iletişimle ilgili sorunlar**

- Tekrarlanabilirlik, ödenebilirlik ve işlevsellik sorunları

- **Araştırma altyapılarının eksikliği**

- Araştırma iş akışları için gereken bilişim/ağ teknolojileri, platformlar, vs.

- **Araştırma değerlendirme için yanlış göstergelerin kullanımı**

- Dergi temelli ölçevlerin (etki faktörü, h indeksi vs.) bilimi şekillendirmesi

- **Açık Bilim kültürü eksikliği**

- Akademisyenlerin, fon sağlayıcıların, yöneticilerin, öğrencilerin, vatandaşların açık bilim ekosisteminin bileşenleri hakkında farkındalıklarının artırılması (telif hakları, açık lisanslar, vd.)

- **Ekonomik kaynakların yeniden yönlendirilmesi**

- Açık bilim altyapısını kurmak ucuz değil; ama abonelik ve lisans ücretleri için yapılan ödemeler açık bilim altyapısını kurmak ve yaşatmak için kullanılabilir

Açık Bilim Üniversitelerde Neleri Değiştirecek?

Yaşar Tonta

H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

yasartonta@gmail.com